

נחזור על הראשונות

הרב בצלאל גנז

לאחרונה לקראת הוועידה ואחריה, התקבלו פניות רבות, שבקשו לברר:

מה רוצה 'קדושת ציון', וכי היא באה להחזיר לקדמת הבמה החרדית את רעיונות התנועה הציונית שכבר בני מייסדיה לא מזדהים עם יסודותיה ונחשבת לעבודה זרה שבטלחה עובדיה, אותה תנועה שכל גדולי ישראל הסתייגו ממנה [בלשון המעטה] ובתגובה להקמתה הקימו את תנועת 'אגודת ישראל', שלא יחשבו שהציונים הם המה המייצגים האותנטיים של העם היהודי?

[ובתערת אגב: אין כוונתנו להגדיר את התקופה כהגדרתם של אחרים דווקא כאתחלתא דגאולה במובן זה שעד נקודת זמן מסוימת הייתה גלות, ומאותה נקודה והלאה החלה הגאולה. הגאולה היא תהליך שעולה ומבצבץ עוד בתוך מחשבי הגלות כדברי חז"ל על אהי ייחוד, שהיו עוסקים בשקם ותעניתם, והקב"ה יושב ובורא אורו של משיח, ודברי תלמידי הגר"א שכתבו על לוח ביה"כ 'הדורבה ביום יסודו ביושלים' - ניתן כיום לראות את נוסח דבריהם במבוא לבית הכנסת - שראו בוה ענין גדול המקרב את הגאולה, ושהבנין הוא אתחלתא דגאולה, הגם שעדיין הגלות הייתה בעיצומה] אמרנו כל זאת, כמובן, ללא שאנו מתעלמים מהמצב הרוחני השורר במדינה, ובלי לשכוח את מעללי ראשי הציונות בחינוך הדור הצעיר בשנות הקמת המדינה ואת החטאת הרבים הנורא [ועדיין יש לציין, שכפי שמצבו של יהודי חרדי בארץ טוב לאין ערוך מזה של אחיו בגולה, כך גם מצבו של יהודי חילוני תחת השלטון הציוני - עדיין טוב לאין ערוך מיהודי חילוני באר"ב או באירופה, ואכמ"ל] ממילא אנו גם עומדים על חובת הזהירות, שלא להשתתף עמם בתוך מערכותיהם, שלא יבולע לנו ולבנינו. אלא שעל אף כל זאת, יש כאן כבשי דרחמנא, שאבן מאסו הבונים - היתה לראש פינה, ועל ידם הקב"ה בונה מחדש את קומת כלל ישראל בארצו, למרות רצונם ועל אפם וחמתם שהתכוונו בדיוק ההיפך, אבל על כרחם נעשו הם לכלי משהק בידי הקב"ה להוציא לפועל את רצונו, ומאת ה' היתה זאת - היא נפלאת בעינינו.

היסוד השלישי - צורתה של ארץ-ישראל והעבודה הנרצית בה

המציאות המתוארת ביסוד השני, מביאה אותנו להבנה, שלא בחינם הראה לנו הא-להים את כל זאת, ואכן - משימה חדשה יש לנו כציבור תורני פה בארץ-ישראל. זהו מצב שונה בתכליתו ממה שהיה בגלות, בה כל המוסיף ישוב מוסיף חורבן, בה לא היה לנו כל ענין ביישוב של ארצות גלותינו, לא יכולנו לקיים [על כל פנים מדאורייתא] את רוב מצוות התורה, לא אלו התלויות בארץ, וכמובן - לא את המועדים כצורתם המקורית ולא את הקרבתן והטהרות, והעיסוק בענייני העולם היה רק במה שהיה מתחייב לצורך קיום הציבור באותו רגע ובאותו מקום. כיום, אחר שהקב"ה החזירנו לארץ-ישראל והוא מחזיר לנו אותה ומקבצנו לתוכה, עד שכבר מחצית מעם ישראל הידוע לנו כבר שב הביתה, וכפסע בינינו לבין מצב של 'רוב יושבי עליה', שמשנה את כל המצב כידוע מבחינות רבות, ואכמ"ל - הרי אנו רואים בחוש שהמצב דורש ומחייב שינוי ביחסינו כערכים לאחינו, לארץ ולכל הסביבה.

בעוד שנים לא רבות, שומרי השבת יתפכו לרוב בארץ הקודש, ונוכל לשנות ולהפעיל את כל מערכות המדינה שתפעלנה על-פי תורה, לא על-די 'גויים של שבת', אלא על-ידי יהודים שומרי התורה והמצוה. כל הבנקים והמסחר והתעשייה, מערכת הבריאות, הבטחון והצבא, כל אלו הם הם עיקר ענינה של מצות ישוב ארץ-ישראל, לא רק המגורים בה [גם תחת שלטון גוי] אלא דווקא תחת שלטון ישראל (כדברי הרמב"ן בסה"מ בהשמשות למוצות עשה שלא מנה הרמב"ם השמטת ד, ורש"י בגיטין ת), וכמו שכותב החת"ס בסוכה לו: **"רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא ואספת דגנך" אלא בארץ-ישראל ורוב ישראל שריין בה, שהעבודה בקרקע גופא מצוה, משום ישוב ארץ-ישראל ולהוציא פירותיה הקדושים. ועל זה צוותה התורה 'ואספת דגנך', ובעז זורה גורן השעורים הלילה משום מצוה. וכאלו תאמר 'לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה'. ה"נ לא יאמר 'לא אאסוף דגני מפני עסק התורה'. ואפשר אפילו שאר אומניות שיש בהם ישוב העולם - הכל בכלל מצוה. אבל כשאנו מפורדים בעוה"ר בין אומ"ה וכל שמרבה העולם ישוב מוסיף עבודת ה' חורבן, מודה רבי ישמעאל לרשב"י. ועל זה אנו סומכים על רבי נהוראי בסוף קידושין, מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד בני אלא תורה', והיינו בחו"ל כנ"ל."**

והעולה מכל הנ"ל, שעל היהדות החרדית לשאוף ולהיערך לחיים מלאים של תורה, שרק על-פיה תפעלנה כל המערכות של המדינה, ותעמוד מצות ישוב ארץ-ישראל על תלה על-פי הכוונה הראשונה.

אלו הדברים שעומדים ביסודותיה של 'קדושת ציון'. כאמור, הדברים נתבאר באורך במאמרים שהתפרסו על-פני הגליונות בשבע השנים האחרונות, וכל המעונין יכול לקבל את הגליונות שצוינו לעיל במה שנוגע ליסודות הנ"ל בכתובת של המערכת או אצל כותב הדברים.

מאחר וגליונות 'קדושת ציון' מיועדים עבור ציבור בני תורה, היודעים להבדיל בין תכלית לקלא אילו, נכתוב מה **אכן** באה 'קדושת ציון' לומר, וההכמס והמבינים דבר מתוך דבר יבינו מעצמם מה **לא** גורסת ואומרת 'קדושת ציון'.

הדברים כבר התבאר בארוכה על פני גליונות 'קדושת ציון', אך נתמצת את הדברים בקיצור נמרץ, והרוצה ללמוד יותר בהרחבה - יפנה לארכיון בגליונות הקודמים.

שלושה יסודות מרכזיים ניצבים במשנתה של 'קדושת ציון' -

מרכזיותה של ארץ ישראל בתורה ובכוונת בריאת העולם, ויעודו של עם ישראל בקיום התורה דווקא בארצו.

ההסתכלות על מהות התקופה של המאה-מאתיים שנים האחרונות בהיותה שלב קריטי בהכנה לגאולה, כמבואר בדברי נביאינו הנאמרים באמות.

השאפה למדינה האידיאלית והתנהלותה על כל פרטיה על-ידי העם היהודי ובהתאם למצוות התורה והלכותיה בכל הפרטים המעשיים.

ובפירוט:

היסוד הראשון - מרכזיותה של ארץ-ישראל

ארץ ישראל על-פי משנת 'קדושת ציון' היא הרבה יותר מאשר עוד מצות עשה. 'קדושת ציון' אינה עוד 'חברה להחייאת מצוות נשכחות' כמו מתנות עניים, תכלית או פדיון/עריפת פטר חמור וכדומה. עם כל חשיבותן של חברות אלו, כאן יש משהו אחר לחלוטין.

ענינה של ארץ-ישראל אינו מסתכם בסוגיה הדנה האם מצות ישוב הארץ היא מצות עשה לדורות, ואם כן - האם היא מצוה חיובית או קיומית, או רק מצוה מדרבנן, או שמא אין מצוה אפילו מדרבנן, אך יש בה חביבות מיוחדת וכיצא בכך.

עיקר ענינה של ארץ-ישראל היא בהיותה הבסיס והתכלית של קיום כל התורה - לא רק מצוות התלויות בקרקע, אלא גם מצוות התלויות בגוף, כמו שבת ותפילין, שנתנו ככוונת הבריה להתקיים דווקא בא"י [בעוד שבגלות, הגם שחלות חיונן מדאורייתא, חלות זו נובעת רק בבחינת 'חייבין לך ציונים', כדברי רש"י והרמב"ן המפורסמים בשם הספר]

יותר מכך - כל הבסיס לקיום התורה הוא הברית שכתב ה' תחילה עם האבות ולאחר מכן עם משה רבנו, והמעין בכל פרשיות כריתת הברית יראה על נקלה, כי נושא הברית הוא נתינת הארץ לזרעו של אברהם, וזו מהותה של מצות המילה, אשר נכרתו עליה שלוש-עשרה בריתות כמבואר בנדרים לא:

זהו, אם כן, הדבר אשר מחייב את המצאותו של עם ישראל בארץ-ישראל, שזו תכלית כל הבריה, וכמו שהקב"ה חזר והבטיח שוב ושוב וכתר ברית עם האבות ועם יוצאי מצרים, כפי שהארכנו במאמרינו בגליונות (גליון נא - אב תש"פ, נב - כסלו פא, נג - טבת פא, וגליון ע - מחדש ניסן האחרון במאמר 'החדש הזה לכם').

[וגם הטוענים שאין ישיבת הארץ מצות עשה, היא זה דומה לשיטת הבה"ג, שלפיו 'אנכי ה' א-להיך אינה מצות עשה בפני עצמה, אלא היא היסוד שממנו מחויבים בכל התרי"ג, כמבואר ברמב"ן בסה"מ עשה א - כן ארץ-ישראל היא הפלטפורמה, שעליה יכולות להתקיים כל התרי"ג (כמובא בדברי האור החיים - דברים ל ט).]

היסוד השני - מהות התקופה

'קדושת ציון' מדגישה את דבריהם של רבים מגדולי ישראל בדור האחרון על היותה של התקופה של שתי המאות האחרונות כמהפך בהנהגתו של הקב"ה, בה הוא החל להוציא את העם היהודי מתחת ידי הגויים ולכנס את נדחי ישראל חזרה לארץ הקודש, החזירה להיות תחת שלטון יהודי, והנהיגה בנסיים ובנפלאות שלא כדרך הטבע, תוך הרמת קרן ישראל. כל זאת קורה בשונה ממהגות הקב"ה בגולה ובה העמדתה של ארץ-ישראל כמרכז הרוחני והתורני הגדול והמשובב בעולם שלא היה כמוהו מאז החורבן, ובמקביל הפכה הארץ שהיתה שוממה בימי הגלות למעצמה פורחת של כלכלה וחקלאות ונתינת פירות בעין יפה לבניה, שאין לך קץ מגולה מזה כדברי חז"ל, עד שכל העולם עומד בתור לרכוש את מוצריה וללמוד ממנה כיצד מנהלים ארץ.

(הארכנו בדברים בגליון עא - אייר תשפ"ג)